

pega grans *samugades* amb la cua», *DAG.*); «colp de samuga, colp fort donat amb la mà», Valor-Giner, 1950-1955.

Samustejar, V. most *San*, V. sà *Sanable*, V. sà *Sanabre*, V. *senabre* *Sanació*, *sanada*, *sanadella*, *sanador*, *sanadura*, *sanament*, *sanamunda*, *sanaporscs*, *sanar*, *sanat*, *sanatiu*, V. sà *Sanatiu* barbarisme per *sedatiu* *Sanatori*, *sanatruques*, *sanaverros*, V. sà *Sanavastre*, V. *savastre* *Sançamaro*, V. *ixenzo* (DONZELL) *Sancaix*, *sancaixós*, *sancall*, *sancallós*, V. *xanca* *Sancar*, V. *sang* *Sancarrejar*, encreuament de *sancall* (XANCA) amb *carrejar* *Sancarró*, el de Mahoma (i figuradament 'espantaocells'), V. *xanca* *Sancerro*, manlleu del cast. CENCERRO, castellanisme intolerable, per 'esquellot' *Sanció*, *sancionar*, *sancir*, V. *sant* *Sancoesma*, V. *cinc* *Sàncora*, V. *sanga* *A sancoronelis*, alteració de *Sant Corneli* (que a Figueres anomenen *Sant Cornelis* < *Cornelius*) per influència de *sancall* (XANCA) *Sancós*, V. *sang* *Sanct*, V. *sant* *Sancetrans* (*DAG.*) deu ser alteració de *centurons* *Sanctuari*, V. *sant* *Sanda* 'mesura de líquids', V. *sanxa*

SÀNDAL, pres del gr. *σάνταλον*, que es pronunciava *sándalo* en grec medieval, com en el modern. □ 1.ª doc.: *sàndil* 1249 (Lleuda de Cotlliure).

«Carga de *sàndils* 2 s. 2. dr.; carga de festuchs id., carga d'ermenis id.» (RLR iv, 249); «... d'estiu pot ésser perfumada de *sàndel*», Arnau de Vilanova, trad. BSarriera (1305-10), *NCL* II, 109). El *DAG* en cita variants *sandal*, *sandells*, *sàndils blancs* (Mall., S. xvii), *sandol*, *sàndols*, *sàndrils*; altres cites en *AlcM*. *Sàndil* Ibn Wāfid, *Med Part.*, 194.

«No te'n recordes, Joan, d'aquella tarda que t'escapares a dins d'una caixa de morts? Ara la caixa ets tu, i --- la teva ventura ---. I tot tu esdevindràs com un bagul de *sàndal*, per tal que el perfum de les teves virtuts no deixi sentir la fetor del que s'està podrint en la teva ànima», Coromines (*Mort JnApòstol*, O. C., 539a28); «L'immutable --- és perfecte; d'aquesta arca de *sàndal* de la perfecció ixen les tres grans realitzacions de totes les potències que hi ha en l'home ---», id. (*Jardins de St. Pol*, O. C., 539a28).

DERIV.: *Sandalí*. *Santalàcties*.

SANDALIA, pres del ll. *sandalia*, plural de *sandalium*, i aquest, del gr. *σανδάλιον*, diminutiu de *σάνδαλον* 'sandàlia'. □ 1.ª doc.: c. 1350.

En les *Ordinacions* del Cerimoniós: «... a servey de nostra capella --- mitra, croça, anell, mitanes, *сандàlies*, e tot compliment d'un bisbe per celebrar missa, manam» (*CoDoACA* v, 226). Amb grafia correcta *sandàlies* en dóna cita el *DAG* en Rofs de Corella. *Sandalla* en els diccs. val. de CRos i Sanelo.

SANDARACA, pres del ll. *sandaraca*, i aquest del gr. *σανδαράκη* (o *σανδαράχη*) id, d'origen oriental. □ 1.^a doc.: Lab. 1840.

Abans havia significat 'realgar', pròxim al scr. *čandra-rāga* 'roig brillant', segons Uhlenbeck (*Etym Wb*,

d. *Aind*, s. v. *candrás*). Per via egípcia i africana es devia importar d'Orient entre els moros de les nostres terres, car el nostre *Abenbeklaris* ja diu que n'hi ha dues menes: la índia (*hndi*) que era la millor, i la de Ceuta (*sabit*); i ell i *PAlc* coincideixen a donar-li la forma *sandarús* «barnic»; tan assimilat hi estava que ja s'hi havia format el derivat àrab *musándar* 'envernissat'; també sembla venir del mateix mot *s[a]ndúq[al]* «de la cèruse brülée» registrat pel mateix *Abenbeklaris* (Dozy, *Suppl* 1, 693a, b). Ni Lab. ni el *DOrt.* no accentuen el mot, i verament no es veuen raons gens fermes per donar-li la mateixa accentuació que el cast., i no la del fr. *sandaraque*, it. *sandracca*, port. *sanaaraca*.

Sàndel, *sàndil*, *sàndol*, *sàndril*, V. *sàndal* *Sandemà*, V. *demà* *Sandroiejada*, *sandroiejar*, V. *sodegar* i *soroll* *Sandunga*, *sandunguer* castellanismes agitanats i ridículs

SANDVITX, pron. popular (*DFa*), que es donà a l'angl. *sandwitch* (Vogel, 1911, *-dwtx*). Diguem això, o *entrepà*, és indiferent, però no *bocadillo*, introduït pels pedantells de l'«Imperio» per mostrar que fins i tot sabien una mica d'anglès.

DERIV.: +*Sandvitxeria* [1986], establiment on es fan o expenen sandvitxos i articles anàlegs; col·lectiu que comprèn aquests articles

SANEDRÍ, pres de l'hebreu medieval *sanibedrin*, adaptació del gr. *συνέδριον*, 'consell, cenacle', de *ἔδρα* 'seu, seient, seti', amb *συν-* 'juntament'. □ 1.^a doc.: 1805 Belvitges.

SANEFA, de l'àr. *sanifa* 'vora, voraviu'. □ 1.^a doc.: 1774, i altres inv. de Cervera de 1789 en *DAG*.

També port. *saneja*, cast. CENEFA id. i sic. *zinefra* «bordura, frangia». En les formes romàniques s'han sumat el singular del mot àrab i el seu plural *šanā'if*, que n'explica millor el vocalisme.

DERIV.: *Ensanejat*.

Sanejable, *sanejament*, *sanejar*, -at, *saner*, V. *sà Sanfaina*, V. *sanfaina* **Sanfila* no existeix: confusió d'un lexicògraf improvisat, que va sentir el plural *les enfules*, usat en el Baix Emp. per dir el mateix (*AlcM* § 2) *Sanfoina*, *sanfontia*, V. *sanfaina*

SANG, del ll. SANGUIS, SANGUÏNIS, id. □ 1.ª doc.: orígens.

Ja hi ha un testimoni del malnom *Poca-sang* en l'any 1145 («Signum Berengarii *Poca Sang*», *Cart* de St. Cugat, III, p. 143). SANGUIS era masculí en llatí clàssic, i encara ho és en port. (o *sangue*), fr., sard, engadiner, romanès i italià (encara que s'hi troba de vegades *la sangue* en els Ss. xiv i xv); però en autors llatins arcaics apareix com a neutre *sanguen*, des d'on passaria al gènere femení (cf. M-Lübke, *Das Lat. Neutrum*, 66), gènere propi del cat., el cast., els antics dialectes de Venècia, Siena i Apúlia (Rohlf, *It Gramm.*